

voljno je stisnil brke v zobe in gledal plesalce, tri pare, za katere je bila prostorna dvorana — ne vem ali prevelika ali premajhna.

„Ida, komm!“ je zaklical nizek, ohropel glas oskrbnika Planinca na vhodu plesne sobane, in Ida je nagloma zavila pleča s tankim šalom, katerega ji je skrbno popravljal Železnik, ponudivši ji roko, kar je pa v naglici odklonila.

Pridružila se jim je še zardela oskrbnica, in šli so, vljudno pozdravljeni, iz dvorane; nekoliko korakov za njimi se je pomikal, zavijaje se v tanki ogrtač, poštar Belec.

Razhajali so se tudi gosti iz bližnjih vasij; tarokisti so že tretjič ohladili sedeže s trdnim namenom, da bo treba iti spat. Dva učitelja sta še sedela pri mizi in zdehaje poslušala, kako je sodni adjunkt razlagal svoje politične nazore ter razvijal zmožnosti bodočega poslanca, na katerega sedež bi najrajši sedel sam. Trgovski pomočniki so sladko dremali

ob polnih kozarcih; le iz spodnjih pivnic so še odmevali tuleči in zadirajoči glasovi onemoglih plesalcev.

Zadnje plesalke so ostavile plesišče, in gostilničar „belega vola“ je lahkoma stopil k ciganom, obračunal ž njimi ter jim voščil lahko noč, dasi se je že svitalo na vshodu.

„Ničvrednež, babjek, zapeljivec . . .“, je klical hripavo, a krepko Železnik v veži.

„Kdo? Jaz! Čakaj, kramarska duša, debeloglava sova, polizanec polizani . . .“

„Čakaj, ti . . .!“ je shropel zopet Julče. „Jaz ti pokažem —.“

Iz vseh prostorov so se zgenili zaostali pijani in zaspani obrazi, da zabranijo kaj hujšega. Prihitel je gostilničar ter se zakadil s svojim okroglim telesom v poštarja, da je hipoma omahnil v zid, dočim so drugi porabili priliko ter porinili ljutega Železnika skozi vrata na zrak . . .

S tem se je končala predpustna zabava v Zagorju. (Dalje.)

Signora Maria.

(Spisal Karlo Miklavčič.)

Nessun maggior dolore
Che ricordarsi del tempo felice
nella miseria.
Dante, Inf. c V. 121.

Najhujša vseh je bolečin
V nesreči srečnih dnij spomin.
Stritar.

Bilo je sredi malega travna, ko me zjutraj rano pokliče zvonček iz sladkega spanja. „Hitro, gospod, v ulico Cavana št. . . v četrto nadstropje.“ Ker sem bil že vajen takih nenadnih pozivov, nisem se nič prestrašil, ampak v nekoliko minutah sem bil že na ulici. Bilo je lepo pomladansko vreme; po mestnih ulicah je vladal še mir.

Kmalu sem bil v dotični hiši. Stopnic ni bilo konca. Pred vrati stanovanja me je čakalo mlado dekle in me pripeljalo v sicer malo,

a vendar dokaj lepo opremljeno sobo. Na snežno beli postelji je ležala mlada žena. Po blazini so bili razliti njeni gosti lasje. Velike, višnjeve oči so mirno gledale na naju. Male roké so imele drobne, skoraj prozorne prstke.

Ko sem dovršil svoje opravilo, hotel sem zopet oditi, toda mlada bolnica me je prosila, naj še malo potrpi, češ da ima še nekaj z menoj govoriti.

„Elvira, prinesi mi sliko pokojnega mi moža!“

„Vidite, tak je bil pokojni Vittorio — Bog ga pomiluj! Osrečeval me je sicer, toda le nekaj let, a kmalu se je izgubil v slabi tovarišiji!“

„Pokaži gospodu skozi okno, kje je bilo naše letovišče. Prav lepo se vidi. Če vas ne

motim in ne zadržujem, povem vam kaj več iz svoje preteklosti.“

„Prosim vas lepo, milostiva!“

„Zibelka mi je tekla v zeleni Štajerski. Roditelja sta bila srednje premožna, a imela tu v Trstu sorodnika, ki si je znal v primerno kratkem času pridobiti veliko imetje. Neke jeseni je prišel obiskat nas. Takrat sem bila deklica kakih osem let. Le nekaj mu je grenilo življenje: bil je brez otrok. Ker sem bila jako živahen in menda tudi lep otrok, vzela me je s seboj.

Žena njegova — signora Bianca — me je sprejela z največjo ljubeznijo. Negovala me je kot svojega otroka. V ulici Massimiliana sta imela reditelja moja veliko in lepo hišo. Seveda se mi je čudno zdelo, ko sem stopila prvič v krasno stanovanje. Tudi hoditi nisem znala po gladkih tleh. No, dekle osmih let se kmalu privadi novemu življenju. Italijanščine sem se hitro priučila, ker se je zaradi tete, koja je le malo umela slovenski, govorilo večinoma po italijansko. S kratka: v par letih sem bila tržaška signorina.

Posebno rada sem bila v letovišču. Sredi mičnega vrta je bila sezidana mala vila. Tu sem tekala med cipresami, oljkami in lovorikami sem ter tje. In ko sem vsa spehana pritekla k teti, me je vselej ljubeznivo poljubila.

Tako sem brez skrbi uživala srečo, katero mi je naklonila previdnost božja. Pozno jeseni smo se vračali v mesto. Po zimi smo hodili večkrat v mestno gledališče in po drugih zabavah. Imela sem učiteljico za godbo, francoski jezik in za druge predmete. Signora Bianca je skrbela za fino izrejo.

Zopet smo se naselili v letovišču. Spomlad je bila nenavadno gorka in lepa. Sadno drevje po vrtu je baš cvetlo. Stric se je odpeljal v trgovinskih poslih v Benetke. V letovišču sva bili s teto sami.

Nekega dne proti večeru postoji pred vrati kočija. Iz nje stopi stric v društvu mladega gospoda. Dobro se spominjam. V vrtni lopici sem se pečala z ročnim delom, ko mi stric predstavi gospoda Vittoria R. iz Benetk. Drugi dan se odpeljeta s stricem

rano v mesto po opravkih. S teto sva še počivali. Popoldne okoli pete ure smo imeli kosilo in sicer v lopici na vrtu. Dobro jelo in še boljše vino nas je spravilo kmalu v najboljšo voljo. Nastopil je večer, kakoršen nam ponuja le južno podnebje. Pred nami se je raztezalo kot velikanska ravnina lepo morje. Veselo so švigale sem in tje male ribiške ladjice. Na parnikih v luki je bilo vse živahno. Po vrtu so prepevali tiči, a od vseh strani se je čulo glasno, veselo govorjenje letovičarjev.

Vittorio je bil kaj vesel in zabaven mladenič. Ne bom ga popisovala, kakov je bil. Le to vam rečem, da mi je bil všeč. In res: za pol leta sem bila njegova žena.

Moj soprog je bil najstarejši sin premožnega trgovca v Benetkah. Imeli so dve trgovski ladiji, kateri sta pluli po jadranskem morju. Kmalu po mojem prihodu je umrl stari Vittorio, in moj mož je bil samostalen. Tri leta sva živela v lepem miru in v ljubezni. Sreča najina je bila največja, ko sva dobila sinka. Oh, kako ga je ljubil!

A prišlo je drugače. Soprog je začel zahajati v neki klub. Od začetka je bil o polnoči doma, a s časom ga i po celo noč ni bilo. Ljubeznivo sem ga svarila. Poljubil me je na čelo, a poboljšal se ni. Lahko si mislite, kako sem bila nesrečna. Toda še ni bilo dosti. Sinko najin je pal po mramornih stopnicah tako nevarno, da je v malo urah umrl v mojem naročju.

Vittorio je skoraj zblaznel, a ni si obrnil te kazni božje v korist, ampak je storil prav nasprotno. Po cele dni ga nisem videla. Trgovina je vedno bolj pešala. Vodja je bil nepošten, in v kratkem času je šlo vse nemalo premoženje v izgubo.

Med tem sta umrla i reditelja moja v Trstu i zapustila večino imetja meni.

Vittorio ni zapustil razuzdanega in razkošnega življenja. Tudi me ni več imel rad; bil je ne le mrzel, ampak tudi surov. Začel je podpisavati menice in strašno razsipati denar. Oh, kako hudo mi je bilo pri srcu, ko sem se spominjala prvih, srečnih let v zakonu ali pa zornih let mladostnih!

A še večja izkušnja me je čakala. V društvu svojih prijateljev je napravil soprogo veliko veselico na morju, seveda po noči. A kaj se je zgodilo? Proti jutru priplava mal čolniček pred našo hišo, in notri je ležal Vittorio nevarno ranjen.

Strašne muke je trpel, a ne le telesne, ampak tudi duševne. Sedaj je spoznal svoj žalostni položaj. Skrbno sem mu stregla, da se niti ganila nisem od njegove postelje. Zdravnik je pregledal rano in izjavil, da je malo upanja, da še kdaj okreva. Zato sem mu poklicala o. kapucina Teodozija. Bil je mož večletni hišni prijatelj. Dolgo se je mudil pri nesrečnem Vittoriju. Po odhodu Teodozijevega ga je napala huda mrzlica. Ne prestano je izgovarjal: „Elvira, Elvira, angelo mio!“ To je trpelo celo popoldne. Hitro pošljem po zdravnika, a kmalu je spoznal, da mu ni več človeške pomoči. Pokleknila sem pred postelj in goreče molila, toda zastoj. Še jedenkrat me je pogledal s svojimi velikimi očmi in umrl je — moj Vittorio!“

Zaostal je glas bolnici; le globoki vzdihljaji so vzdigovali njene prsi. Kmalu se je pa zopet pomirila in nadaljevala:

„Tako drugo jutro pride oče Teodozij tolažit me. Pripovedovala sem mu, kako je Vittorio v mrzlici vpil ‚Elvira, Elvira, angelo mio!‘ Razjasnil mi je potem dobri oče, kaj pomenjajo ti vsikliki.

Še tisti dan, ko smo spremili k večnemu počitku nesrečnega soproga, šla sem v neko daljno, tesno ulico, kjer sem po daljšem vpraševanju našla Elviro. Slabo se ji je godilo. Surov čevljar jo je imel v reji. Dasi je bila že deset let stara, vendar še ni hodila v šolo. Vzela sem jo k sebi in še sedaj je pri meni. Upam, da mi ona kdaj zatisne trudne uči. Mati njena je bila umrla tri leta pred tem žalostnim dogodkom.

Skrbno sem jo gojila in postala je dobra deklica. Trudila sem se, da popravim na ubogem otroku vse, kar so bili zagrešili njegovi stariši, ki so se morali zato hudo pokoriti. Sedaj mi je jedina uteha v tem žalostnem stanju. Hodili sva v lepih dnéh na pokopališče in lepo molili za pokojnega očeta.

S svojim lastnim premoženjem sem uredila razmere Vittorijeve in takoj potem se odpeljala z Elviro v Trst. Le 1. in 2. listopada sva potovali vsako leto v Benetke pomolit na grobu pokojnikovem. Nagrobni spominik ima jednostavni napis: ‚Vittorio‘ in dan smrti njegove.

Čas je tudi moje hude, od začetka res neznosne rane v toliko izlečil, da sem sedaj precéj mirna. Večkrat sicer mislim, da bi bilo življenje moje lahko srečnejše, a spominim se, da je mnogih drugih življenje žal še nesrečnejše. Tolaži me zlasti zavest, da jaz pri tem nesrečnem razvitku in tragičnem koncu nisem prav nič zagrešila.

Tu živim sedaj povsem nepoznana, zapuščena od celega sveta.

Tako je z menoj. Vzela sem si to malo stanovanje, ker je hiša čisto mirna. Ko pride čas, plačam stanarino, a sicer nimam nikake zveze s svetom. Zabavam se le z Elviro, sicer ne občujem z nijednim. Skupaj moliva, skupaj delava. Da pri tem večkrat pade kaka solza žalostnica, lahko si mislite, dragi gospod.

Skrbi me sedaj le še osoda Elvirina, toda ona trdi, da je sklenila po moji smrti zapustiti svet in iti v samostan ter tam v tih celici moliti za pokojnega očeta in zame. Naj stori, kar ji velewa srcé.

Vas pa, dragi gospod, zahvaljujem za vaš trud; srce mi je sedaj lože, pridi karkoli.“

Tako je pripovedovala signora Maria.